

TIPS OCH METODER

BOKCIRKELN

Av Kerstin Selén

Starta en bokcirkel

Bokcirkeln har fått en renässans. Fler och fler återupptäcker hur berikande det är att mötas för att samtala om en bok – eller om livet utifrån läsningen av ett gemensamt verk.

Vi läser alla boken med egna "glasögon" då vi har olika personligheter, kunskaper och erfarenheter. I samtalet får vi tillgång till varandras perspektiv på boken och vårt synfält vidgas.

Men hur börjar man en bokcirkel? Vad ska man tänka på? Finns det metoder som berikar och fördjupar samtalet?

BJUDA IN TILL BOKCIRKELN

Du behöver ha tänkt till innan du bjuder in. En oprecis inbjudan är inte så lockande och den kan resultera i att det kommer människor med väldigt olika förväntningar och önskemål.

Den första boktiteln bör finnas med när cirkeln annonseras. Det ger en signal om cirkelns karaktär och nivå.

Gruppen för ett samtal där alla får utrymme, samtidigt som man får in tillräckligt många infallsvinklar. En gruppstorlek på omkring sju

personer är optimal. Det kan vara ett gäng arbetskamrater, gamla och nya vänner, bekantas bekanta, en grupp i en förening eller församling. Eller man kanske vill träffa helt nya människor för boksamtal?

I så fall kontaktar man Sensus som hjälper till med rekrytering av deltagare.

LEDAREN

En cirkel behöver en ledare, men här är det oftast fråga om ett nertonat ledarskap där ledaren är en i gruppen. Ledarens roll blir att bevaka att ordet fördelas så att alla kommer till tals och att samtalet håller sig till ämnet.

Ledaren initierar frågan om uppgift till nästa träff och ledaren har kontakten med studieförbundet.

VAR SKA NI TRÄFFAS OCH HUR OFTA?

Hemma hos varandra? I studieförbundets, föreningens eller församlingens lokaler? Eller på ett café? För gruppen som läser skönlitteratur brukar det vara lagom att ses ungefär en gång i månaden. Vad passar er grupp och den bok ni ska läsa?

VÄLJA BOK

I dag är det vanligt att bokcirkel läser nyutkomna pocketböcker. De är billiga och lätta för var och en att komma åt.

När böckerna är mindre än tegelstensformat läser man ofta hela boken inför träffen. Undvik böcker som saknar djup och komplexitet. De kan ha andra fördelar, men de utgör sällan bra underlag för samtal då de inte inbjuder till olika tolkningar och reaktioner.

Ett sätt att välja titel är att var och en till varje träff har med sig ett förslag på bok att läsa inför nästa träff. Deltagarna försöker "sälja in" "sin" bok och sedan röstar man fram den "vinnande" titeln.

Förutom att alla gjort en litteraturspaning och gruppen får underlag för ett demokratiskt beslut är detta ett trevligt sätt att få flera boktips. Reservera ungefär en kvart i slutet av träffen för bokval till nästa träff.

Cirkeln kanske hellre fördjupar sig i ett tema, ett författarskap, en epok eller ett land. På biblioteket eller hos studieförbundet kan man få lästips.

Samtal om skönlitteratur

Några förslag till samtalsingångar

"Den här boken handlar om (en kvinna/man/familj som...)"

– Gå laget runt och berätta för varandra vad ni uppfattat som bokens tema. Det kan visa sig att ni uppfattat lika många teman som det är deltagare i gruppen. Låt den som har ordet tala färdigt innan nästa tar vid.

Berättarperspektiv – Vilken roll har berättaren i romanen? Eller är det en "allvetande berättare"?

Handlingsförlopp – Finns det en handling, eller förekommer bihandlingar/parallella handlingar? Hur är det med tidsföljden?

Tid – När utspelar sig händelserna? Över hur lång tid?

Miljö – Hur skildras miljön? Personer – Huvudperson/-personer och bipersoner – hur tecknas deras karaktärer?

Budskap – Har romanen ett budskap, i så fall vilket?

Titeln – Vad säger bokens titel?

Stil – Hur vill ni karakterisera författarens sätt att berätta?

Favoritcitat – Var och en letar under läsningen efter ett stycke som hon/han tycker är särskilt intressant eller träffande och markerar det i sin bok för att läsa upp det för övriga cirkeldeltagare. Ni berättar för varandra varför just detta stycke valts.

Författaren – Vad känner ni till om författarens bakgrund?

Tala bok, tala liv

Ett annat sätt att samtala om boken är att sätta de egna känslorna, erfarenheterna och existentiella frågorna i fokus. Om metoden kombineras med andra metoder så bör man inleda med denna.

Läs boken med tre nycklar i åtanke.

- 1: En känsla
- 2: En person som berörde
- 3: En händelse som berörde.

Före och under samtalet ska ni undvika att fälla omdömen om boken, vare sig positiva eller negativa.

Ni ska i stället börja i den egna känslan.

1. Boksamtalet inleds med att ordet går laget runt och var och en får en stund för att berätta om känslan boken lämnade hos honom eller henne. Den som talar avbryts inte. Det som sagts kommenteras inte heller efter rundan och inga frågor ställs.
2. Vid nästa runda berättar var och en, också nu oavbruten, om en person som berörde särskilt starkt. Efter rundan kan gruppen ha ett fritt samtal.
3. Vid en avslutande runda berättar deltagarna om en händelse i boken som berörde särskilt starkt. Även efter denna runda kan samtalet vara fritt. Vid detta mycket personliga sätt att närma sig boken är regeln att var och en verkligen talar i jag-form.

Det är jag som blev berörd därför att, inte "man".

Därför kan samtalet bli verkligt nära och det kan vara skäl för gruppen att uttalat komma överens om att det som sägs i gruppen inte förs vidare. Denna metod är en anpassning av filmsamtalsmetoden Tala film, tala liv.

Samtal om facklitteratur

Gruppen som läser facklitteratur väljer ofta att ses med tätare mellanrum, kanske varannan vecka. När det gäller facklitteratur blir det ofta att gapa över för många frågor om man och läser mer än ett eller ett par kapitel i taget.

Läs med pennan i handen.

Metoder för läsning och samtal

Stryk under och markera med frågetecknen det du vill höra de andras tankar om. Stryk under och markera med utropstecken det som du tyckte var särskilt intressant, det som gav dig en aha-upplevelse eller på annat sätt stack ut.

Gruppens understrykningar blir utgångspunkter för samtalen. Gå laget runt så var och en tar upp en av sina understrykningar i taget och den diskuteras innan man går vidare.

Vid läsning av facklitteratur uppkommer ofta nya frågor. Anteckna dessa och diskutera vid slutet av träffen vad ni ska göra med dem.

Någon kanske tar på sig att ta reda på fakta som kan belysa frågeställningarna inför nästa sammankomst.

Till många fackböcker finns färdiga studiehandledningar med frågor och förslag till samtalsingångar.

Fråga studieförbundet om studiehandledning till den bok ni vill läsa.

*Litteraturtips och ett antal studiehandledningar
finns på sensus.se/studiematerial*

sensus